

TADEUSZ ŚLIŻ

KRAKOWSKA FILIA „GRONI”

Jej początki sięgają 1984 roku, kiedy to prezes Krakowskiego Oddziału Towarzystwa Miłośników Ziemi Żywieckiej, Tadeusz Śliż, zachęcił Wandę Bosiak, posiadającą już wówczas znaczny dorobek poetycki, do zorganizowania grupy literackiej przy Oddziale. Prezes widział potrzebę skupienia w jednym zespole parających się piórem członków Towarzystwa oraz powiązania z nimi członków byłej Grupy Literackiej „Fraternia”, działającej w Krakowie w 1975 roku pod przewodnictwem Tadeusza Witkiewicza. Z grupy tej wywodziła się właśnie Wanda Bosiak oraz Zofia Łoboda-Zyzańska. Zamysł Tadeusza Śliża miał prowadzić do drukowania różnie dotąd publikowanych prac literackich pod firmą TMZZ.

Wanda Bosiak podjęła starania, aby zebrać stosowne materiały, zwracając się w tym celu do znanych jej i prezesowi osób. W rezultacie jej zabiegów prace złożyli: sama Wanda Bosiak, Genowefa Chmielek i Stanisława Michałek, poetki ludowe z Pierzchowa oraz Lucjan Zuzia, który wstąpił do TMZZ w 1985 r. Jednak działania te zostały przerwane wobec pogarszającego się zdrowia organizatorki. Prezes Tadeusz Śliż, by obiecująca inicjatywa nie została zaniechana, sam podjął starania wydawnicze, które w ciągu następnych lat zaowocowały wydaniem 13 tomików o bardzo szerokim zakresie tematycznym. Można więc powiedzieć, że Krakowski Oddział TMZZ prowadzi zorganizowaną działalność edytorską. Oparta jest ona całkowicie na społecznej pracy osób w nią zaangażowanych. Najwięcej poświęcił jej organizator prac, dawca pomysłów i autor tekstów, Tadeusz Śliż, owocnie pomagali mu red. Piotr Płatek (oprac. 2 tomiki), Janina Długosz (oprac. 2 tomiki), Irena Dwornicka (oprac. 4 tomiki), Michał Caputa, Marian Śnieżyński i Maria Radomińska (po 1 tomiku). Talentem służy Towarzystwu również Krystyna Kochanek, która tomiki opracowuje graficznie.

Wspólnym staraniem tego zespołu wydano następujące pozycje:

1. Wanda Zofia Bosiak *Żywiecczyźnie wierni*, Kraków 1985 (poezje).
2. Wanda Zofia Bosiak, *Z Krakowem w sercu*, Kraków 1988 (poezje).
3. Wanda Zofia Bosiak, *Z dna swojego smutku...*, Kraków 1989 (poezje).
4. *Gorące kwiaty — 150 lat Odlewni Żeliwa Węgierska Górka*, Kraków 1989 (poezje — plon konkursu).
5. *Był przede wszystkim człowiekiem i nauczycielem nauczycieli*, oprac. Janina Długosz, Kraków 1989 (o prof. Janie Kulpie).
6. *Rodzinne strofy spod Romanki*, Kraków 1991 (poezje kilku twórców).
7. *Trwaj z Mazurkiem Dąbrowskiego*, oprac. J. Długosz, przygot. T. Śliż, Kraków 1991.
8. *Parafia Świętego Szczepana w Krakowie*, oprac. Leszek Dzierżanowski i ks. Konstanty Krzywanek, Kraków 1993.
9. *Przyjedźże Jezu do żywieckich górali*, Kraków 1993 (poezje — plon konkursu).
10. *Historyczne związki Żywca w jego 725-leciu*, Kraków 1994.
11. Wacław Kolak, *Sanktuaria Maryjne Ziemi Żywieckiej*, Żywiec 1995 (wydane wspólnie z TMZZ w Żywcu).
12. *Trwaj z Mazurkiem Dąbrowskiego*, wyd. 2., oprac. I. Dwornicka.
13. *jubileusz 35-lecia pracy twórczej*, W. Z. Bosiak. Obchody w „Rydlówce”. Oprac. T. Śliż, 1990.
14. *Spotkanie na działce w Łagiewnikach*. Wiersze W. Z. Bosak. Oprac. T. Śliż, 1992.
15. *VI Spotkanie z poezją*, W. Z. Bosiak w Cięcinnie. Oprac. T. Śliż, M. Radomińska, T. Jurasz, 1993.
16. *jubileusz 45-lecia pracy twórczej Genowefy Chmielek w Pierzchowie*. Oprac. T. Śliż, 1993.
17. *VII Spotkanie działkowców żywczaków u Kol. K. i J. Kuźmów*. Oprac. T. Śliż, 1995.
18. *Poetyckie wspomnienia Wawrzyńca Hubki z okazji 75-lecia urodzin poety — Złatna — Szkoła Podstawowa*. Oprac. T. Śliż, 1996.

19. *Jubileusz 25-lecia pracy twórczej Czesławy Rusek — Cięcina na Kościelcu*. Oprac. T. Śliż, 1997.
20. Lucjan Zuzia, *Z ziemi włoskiej*, Kraków 1998.
21. Tomiki, z wyjątkiem jednego, poprzedzają wstępy „Od Wydawcy”, napisane przez T. Śliż.

W ostatnich latach działalność krakowskiej filii Grupy Literackiej „Gronie” nabrała ponownie tempa i intensywności. Prezes wraz z zaangażowanym głęboko w tę pracę literatem, Lucjanem Zuzią, podjął w grudniu 1995 r. kroki, zmierzające do opracowania zasad działania grupy. W styczniu 1996 r. odbyło się zebranie zainteresowanych w mieszkaniu pani Anny Leszczyńskiej. Obecni tam: T. Śliż, Z. Łoboda-Zyzińska, Maria Olszowska, L. Zuzia, G. Chmielek i St. Michałek zapoznali się z opracowaną przez L. Zuzię koncepcją działania Grupy. Po dyskusji i uwzględnieniu uwag kolejne zebranie założycieli wyznaczono na 19 czerwca 1996 r. w tym samym miejscu przy ul. Siennej. W jego trakcie uzupełniono zasady działania Grupy Literackiej „Gronie” jako całości i jednogłośnie powołano do życia jej filię przy Krakowskim Oddziale TMZŻ. Również jednogłośnie na prezesa Grupy powołano Lucjana Zuzię, na jej kronikarza zaś M. Olszowską.

Odbywane dość systematycznie spotkania członków Grupy poświęca się czytaniu prac jej uczestników, dyskusji nad nimi, zacieśnianiu więzów towarzyskich i twórczych. Niestety, organizatorka i gospodyni tych spotkań, pani Anna Leszczyńska odeszła od nas 24 VIII 1997 r., co pogrążyło jej uczestników w głębokim smutku i pozbawiło nas wszystkich zaangażowanego, prawego społecznika.

Filię krakowską Grupy Literackiej „Gronie” stanowią:

- **Tadeusz Śliż**, ur. w Żywcu. Dorywczo współpracował społecznie z Muzeum Żywieckim. W 1949 r. wyjechał na studia do Krakowa, gdzie podjął też pracę po ich skończeniu. Utrzymując kontakt z Towarzystwem zorganizował jego Oddział w Krakowie w 1975 r. Obserwował rozpad grupy literackiej „Fraternia” i postanowił podtrzymać i rozszerzyć działalność literacką jej byłych członków. Uzyskał poparcie prof. J. Miksia dla zamysłu wydawania przez Oddział Krakowski TMZŻ tomików literackich. Sam zaopatrywał te publikacje we wstępy. W ciągu 13 lat wydrukowano 13 tomików o różnej tematyce. Od 1986 r. Oddział wydaje własny komunikat, zawsze autorstwa prezesa T. Śliża. Z ramienia Oddziału T. Śliż kontaktował się z twórcami z całej

Żywiecczyzny. Roztoczył też opiekę nad poetkami z Pierzchowa (Bocheńskie). W 1995 zorganizował filię Grupy Literackiej „Gronie” przy Krakowskim Oddziale TMZŻ;

- **Anna Leszczyńska** (z d. Pietraszko), ur. w Radziechowach (pow. żywiecki). Społecznik i organizatorka wzajemnej pomocy w rodzinnej wsi. Opiekunka chóru dziewczęcego. W Seminarium Nauczycielskim w Żywcu była kustoszem szkolnego muzeum. Była członkinią Koła Krajoznawczego, pisała do *Orlego Lotu*. Z zawodu nauczycielka, była współzałożycielem szkoły zawodowej w Nowej Hucie. Gromadziła zapiski z bogatego życia zawodowego. Do TMZŻ wstąpiła będąc na emeryturze. Tu zachęcono ją do pisania wspomnień. W *Karcie Groni* opublikowała w 1995 r. wspomnienia „Powstanie Warszawskie”, w 1997 r. kolejne wspomnienia z czasów okupacji. Przygotowała też zapiski z pracy w okolicach Kielc i w Międzybrodziu Bialskim. Zm. 24 sierpnia 1997 r. w Krakowie;
- **Genowefa Chmielek**, ur. w Pierzchowie (powiat bocheński), gdzie przyszedł na świat Jan Henryk Dąbrowski. Poetka ludowa. Debiutowała w 1948 r. Ukazało się kilka zeszytów z jej utworami, z których wiele poświęciła postaci sławnego ziomka. Oddana swemu regionowi opiewa go w wierszach i kultywuje miejscowe zwyczaje. Członek Oddziału Krakowskiego TMZŻ. Oddział po raz pierwszy drukował jej utwory w tomiku *Trwaj z Mazurkiem Dąbrowskiego*. W 1993 r. Oddział Krakowski TMZŻ uczcił 45-lecie jej pracy. Jak pisze M. Radomińska: ... *autorka w prosty sposób uczy młodych właściwego stosunku do rodzinnych stron, do przyrody i Ojczyzny. Jest to charakterystyczna cecha jej poezji*;
- **Stanisława Michałek**, ur. w Pierzchowie. Od najmłodszych lat uczestniczka życia kulturalnego regionu. Prowadziła Koło Gospodyń Wiejskich w Pierzchowie. Organizatorka śpiewów ludowych, do których układała słowa. Zaczęła pisać w 1954 roku. Układa wiersze, teksty piosenek i przyspiewek, do których tworzy melodie i które sama wykonuje. W konkursie zorganizowanym przez Krakowski Oddział TMZŻ otrzymała wyróżnienie za kolędę, przywołującą osobę jej wielkiego rodaka, generała Dąbrowskiego (wydrukowana w tomie *Przyjdźże Jezu do żywieckich górali*). W jej utworach znajdują odbicie miłość do ojcystych stron i echa osobistych tragedii. Chętnie sama recytuje utwory i współpracuje w tej mierze z młodzieżą;

- **Lucjan Zuzia** debiutował w 1947 r. wspomnieniami drukowanymi w *Dzienniku Polskim*. Założyciel filii Grupy Literackiej *Gronie*. Wychowawca młodzieży harcerskiej, której zaangażowanie opisywał w swych opowiadaniach. Uczestniczył w konkursach literackich, m. in. w ogłoszonych przez Krakowski Oddział TMZZ. Otrzymał nagrodę w konkursie na *Wspomnienia z Żywiec-czyzny*, drugie miejsce za tekst o „pieśni Legionowej” w konkursie z okazji 200-lecia Mazurka Dąbrowskiego i pierwszą nagrodę u „Powsinogów Beskidzkich”. Pisał wiersze okazjonalne, również nagradzane. Pisuje do tygodników na tematy ekonomiczne i uprawia publicystykę (ponad 100 artykułów). Autor książek *Zapłątany duch* i *Z ziemi włoskiej*. Twórczość prozatorską prezentował w: *Kamienie*, *Toposie*, *Pracowni*, *Kresach Literackich*, *Sycynie*, *Frazie*, *Liście Oceanicznym* (w Kanadzie) i w innych. Laureat konkursów literackich, m. in. „Kraszewskiego”, „Themersona”, „Hulki-Laskowskiego”, „Szaniawskiego”, „Asza” oraz ZNP w Krakowie i w Lublinie. Jest członkiem Związku Twórczego Pisarzy Polskich. 20 kwietnia 1997 r. w ZG TMZZ w Żywcu odbył się wieczór autorski Lucjana Zuzi i Marii Olszowskiej;
- **Maria Olszowska**, ur. w Sułkowicach. W okresie nauki w gimnazjum w Rabce debiutowała pamiętnikami, krytycznymi wobec otoczenia. Reakcja, jaką spowodowała, kazała jej zarzucić pisanie. Po przeżyciach rodzinnych wróciła do prozy i podjęła twórczość poetycką. W latach 1995—1997 wzięła udział w konkursach literackich: *O herb Grodu Chrzanowa*, w którym dostała nagrodę specjalną, *Pieniński Konkurs Poetycki*, w którym zajęła dwukrotnie III miejsce i otrzymała wyróżnienie oraz *Powrót Żywca do Krakowa*, który dał jej pierwsze miejsce. W konkursie na *200 lat Mazurka Dąbrowskiego* zajęła III miejsce. Wiersze publikowała w zbiorach tematycznych, takich jak: *Przytuleni do serca*, *Trwaj z Mazurkiem Dąbrowskiego*, wyd. II, *Wybór wierszy V konkursu poezji religijnej Związku Podhalań — Ludźmierz*. Drukowała też w czasopiśmie: *Dunajec*, *Kronika Chrzanowska*, *Z Doliny Grajcarka*, *Tygodnik Podhalański*, *Gazeta Krakowska*, *Dziennik Polski*. Miała wieczór autorski w Żywcu w ZG TMZZ (wraz z L. Zuzią);
- **Zofia Łoboda-Zuzańska**, ur. w Ślemieniu na Żywiec-czyźnie. Zaliczana do czołówki poetów Ziemi Żywieckiej. Jej utwory charakteryzuje wrażliwość na piękno przyrody, zwłaszcza rodzinnych stron, silna uczuciowość i spontaniczność. Jej tomik

Śpiew wilgi znad ślemieńskich gór i lasów wydała Grupa Literacka „Gronie” w Żywcu. Wiersze drukowała też w: *Antologii poezji ludowej 1830—1980*, *Pogłosach ziemi* (Antologia Ludowej Poezji, PAX 1972), *Duch wieje kędy chce* (Lublin 1993), *Spod beskidzkich groni* (wyd. Beskidzkiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego w Bielsku, 1979). Publikowała także w tomikach, wydawanych przez Grupę Literacką „Gronie” w Żywcu. Otrzymała liczne nagrody i wyróżnienia w konkursach. Posiada dyplomy instytucji kulturalnych i medal pamiątkowa z okazji 700-lecia Żywca. Oddział Krakowski TMŻŻ organizował jej wieczory autorskie w Muzeum „Rydlówka”. Otrzymała medal 50-lecia TMŻŻ.